

Uppgift A: Indonesiska (15p)

Indonesiska är ett austronesiskt språk som talas som modersmål av ungefär 43 miljoner personer i Indonesien. Nedan följer 15 ord på indonesiska, samt deras översättningar till svenska i en slumpmässig ordning.

1. <i>air kembang</i>	a. att vara färgglad
2. <i>air mata</i>	b. att vara påklädd
3. <i>anak mata</i>	c. barndag
4. <i>api hutan</i>	d. blommigt klädesplagg
5. <i>babi anak</i>	e. blomvatten
6. <i>babi hutan</i>	f. fyrverkeri
7. <i>baju kembang</i>	g. griskulting
8. <i>berbaju</i>	h. (ett) människobarn
9. <i>berwarna-warna</i>	i. människor
10. <i>hari anak</i>	j. orangutang
11. <i>kembang api</i>	k. pupill
12. <i>mata hari</i>	l. skogsbrand
13. <i>orang anak</i>	m. sol
14. <i>orang hutan</i>	n. tår (från ögat)
15. <i>orang orang</i>	o. (ett) vildsvin

Para ihop orden på indonesiska med sina svenska motsvarigheter.

Förklara översättningen av *berwarna-warna* och skriv vad du tror att *warna* betyder.

—Åke Wettergren

Uppgift B: Urgermanska (20p)

Urgermanska (förkortat PGmc) är det språk som alla germanska språk (svenska, engelska, m.fl.) utvecklades från. Det tros ha talats i södra Skandinavien och norra Tyskland mellan ca 500 f.kr. och 300 e.kr. Eftersom i princip ingen urgermanska finns bevarad i skrift har man varit tvungen att rekonstruera språket utifrån det man vet om språken som urgermanskan delade upp sig i. Nedan ges ett antal rekonstruerade ord på urgermanska samt orden de givit upphov till på svenska och engelska, men vissa ord saknas.

PGmc	Engelska	Svenska	PGmc	Engelska	Svenska
askō	ash	aska	keusana	(to) choose	(att) tjusa
bellō	bell	bjällra	kinnuz	chin	kind
derbaz	derf	djärv	meduz	g.	h.
deuza	deer	djur	melwa	meal	mjöl
erlaz	earl	jarl	mēla	i.	j.
erpō	earth	jord	selbaz	self	själv
ēlaz	a.	b.	skamō	k.	l.
fertana	(to) fart	(att) fjärta	skelduz	shield	sköld
fiskaz	fish	fisk	skeutana	m.	n.
garna	yarn	garn	skillingaz	shilling	skilling
gastiz	guest	gäst	skinpa	skin	skinn
geldana	(to) yield	(att) gälda	stabaz	o.	p.
haimaz	home	hem	stainaz	stone	sten
helmaz	helm	hjälm	stelana	(to) steal	(att) stjäla
helpana	(to) help	(att) hjälpa	sterna	star	stjärna
hertō	heart	hjärta	stertaz		q.
herdō	herd	hjord	warmaz	warm	varm
hlaibaz	c.	d.	wulfaz	wolf	ulv
hlankiz	link	länk	wullō	wool	ull
hwalaz	e.	f.	wundra	r.	s.
hweulō	wheel	hjul	wurda	word	ord
hwītaz	white	vit	wurmiz	worm	orm
jēra	year	år	peubaz	thief	tjuv
juka	yoke	ok	t.	deep	djup (adj.)
jungaz	young	ung	u.	(to) seethe	(att) sjuda
kebrō	chafer		v.	sharp	skarp
keluz	keel	köl	w.	(to) shear	(att) skära

I allmänhet har orden ovan utvecklats regelbundet. Det finns dock några konstigheter. Till exempel är det oklart varifrån r:et i bjällra kommer. Utöver det är vokalerna i de engelska orden ofta oförutsägbara på grund av lån mellan olika dialekter och inkonsekvent stavning.

Uppgift B1. (10p) Vilka är orden **a-w** som saknas?

Uppgift B2. (5p) Ett av de svenska orden uttalas som man förväntar sig, men har en "felaktig" stavning. Vilket är ordet, och vad är den "korrekta" stavningen? Vidare är ett svenskt och tre engelska ord inlånade från fornnordiska, och har därför inte genomgått de ljudförändringar man förväntar sig. Vilka?

Uppgift B3. (5p) Vilka regler finns det för hur den urgermanska vokalen **e** utvecklats till sina moderna motsvarigheter på svenska?

Makron (**ō**) indikerar lång vokal, ogonek (**ǫ**) indikerar nasaliserad vokal och cirkumflex (**ô**) indikerar överlång vokal. Bokstaven **þ** står för th-ljudet i engelskans "thing" och bokstavskombinationen **hw** står för ett tonlöst **w**.

—*Emil Ingelsten*

Uppgift C: Tiriyo (25p)

Tiriyo är ett caribanspråk som talas i Surinam av ungefär 2000 personer. Nedan ges 20 meningar på tiriyo och deras översättningar till svenska.

1. <i>iwii mamë</i>	Du planterade hans kassava.
2. <i>jeman pijai</i>	Schamanen fångar mig.
3. <i>jentae</i>	Jag vaknar.
4. <i>jeta</i>	Han hörde mig.
5. <i>jiwewe moki</i>	Han tog bort mitt träd.
6. <i>kaikui wemae</i>	Jag fångar en jaguar.
7. <i>kana ema ëpawana</i>	Din vän fiskade.
8. <i>kana epekaajan iratoe</i>	Hans fiende köper en fisk.
9. <i>metae</i>	Du hör honom.
10. <i>mimoojæ</i>	Du tar bort den.
11. <i>nana wepekati</i>	Jag köpte en ananas.
12. <i>nenejan jipawana</i>	Min vän hämtar den.
13. <i>nenta kaikui</i>	Jaguaren vaknade.
14. <i>nereminan pijai</i>	Schamanen sjunger en andesång.
15. <i>nimoojan ëratoe</i>	Din fiende tar bort den.
16. <i>wenepi</i>	Jag hämtade den.
17. <i>wewe amën</i>	Han planterar ett träd.
18. <i>wipunëpi</i>	Jag tänkte på det.
19. <i>ëpanpira mirowakæ</i>	Du öppnar din bok.
20. <i>ëwa</i>	Du dansade.

Översätt till svenska:

21. *jiwæ*
22. *neman ipawana*
23. *panpira mimoki*
24. *wii eneejan*
25. *ëeremina*

Översätt till tiriyo:

26. Hans vän dansar.
27. Schamanen tänker på mig.
28. Jag öppnade den.
29. Du köper min kassava.
30. Han planterar den.
31. Han hämtade min fiende.
32. Jaguaren hör dig.
33. Du fiskar.

—David Avellan-Hultman

Uppgift D: Manchuriska (30p)

Manchuriska är ett tungusiskt språk som nu endast talas som modersmål av ett tiotal personer i nordöstra Kina. På senare tid har dock mycket gjorts för att hindra språket från att dö ut, och många i områdena där språket talats historiskt sett har lärt sig språket som andraspråk, vilket lett till att manchuriskan idag har flera tusen andraspråkstalare. Under sin storhetstid användes språket av flera miljoner, och det var dessutom det officiella administrativa språket i Kina under Qingdynastin, som styrde landet mellan 1644 och 1911. Nedan ges ett utdrag ur *Da Qing Manzhou Shilu*, Qingdynastiens officiella nedteckning av sin historia, och på nästa sida ges en svensk översättning. Det enda problemet är att någon har klippt utdraget i fyra delar och kastat om ordningen, och du vet inte vilken del som är vilken.

[illegible]

Uppgift D1. (6p) Placera delarna ovan i rätt ordning och förklara kortfattat hur du kom fram till den ordningen. Delarna motsvarar inte nödvändigtvis styckena på nästa sida.

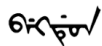
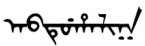
Översättning

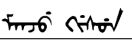

I den andra månaden, när Taizu Sure beile sade "Låt oss skriva det manchuriska språket genom att anpassa det mongoliska skriftsystemet", replikerade Erdeni Baksi och G'ag'ai Jargūci och sade: "Vi har lärt oss det det mongoliska skriftsystemet, så vi kan det. Varför ska det skriftspråk som kommit till oss från forna tider ändras på nu?", och protesterade, och Taizu Sure beile svarade och sade när han svarade:

"Vid högläsning av Kinas skriftsystem förstår både de som kan det kinesiska skriftsystemet och de som inte kan det kinesiska skriftsystemet. Också vid högläsning av det mongoliska skriftsystemet förstår faktiskt de som inte kan skriftspråket. När vårt språk läses högt och ljudas på mongoliskt manér förstår de facto inte de av vårt lands folk som ej kan vårt skriftspråk. Varför är det svårt att skriva vårt lands språk? Och varför är det lätt att skriva Mongoliets språk?", och G'ag'ai Jargūci och Erdeni Baksi svarade:

"Det är bra och lämpligt att skriva vårt lands språk. Men eftersom vi i vårt innersta inte vet hur sättet att skriva ska anpassas får vi väl protestera?", och Taizu Sure beile replikerade och sade:

"Skriv bokstaven A. Om du under A placerar MA, blir det ej 'ama'? Skriv bokstaven E. Om du under E placerar ME, blir det ej 'eme'? I mitt innersta har jag redan tänkt ut det. Skriv ni, och se! Det går faktiskt.", och stod ensam emot dem; skriften som lästes och ljudades på mongoliskt manér anpassades till det manchuriska språket. Efter att den manchuriska skriften således skapades av honom spred Taizu Sure beile den genom landet.

Uppgift D2. (20p) Fyll i luckorna i tabellen nedan, givet att ordet för "månad" innehåller ett *y*, att ordet för "andra" innehåller ett *w*, och att ordet för "under" börjar på *f*, samt att ordet *bekdun* "skuld" skrivs och namnet *Abduhalik* skrivs (roterat 90° moturs för att få plats på en rad). Skriv den manchuriska skriften tydligt.

Manchuriska	Translit.	Svenska	Manchuriska	Translit.	Svenska
	a.	b.	q.	r.	under
	c.	d.	s.	t.	varför
	e.	f.	u.	bithe	v.
g.	h.	andra	w.	dolo	x.
i.	j.	läser högt	y.	hergen	z.
k.	l.	mongolisk	aa.	nikan	ab.
m.	n.	månad	ac.	sarkū	ad.
o.	p.	placerades	ae.	selgiyembi	af.

Uppgift D3. (4p) Hur används orden *de*, *be*, och *i*?

Taizu är en titel som betyder ungefär "Store stamfader" och som givits till många kinesiska kejsare, i synnerhet de som grundat dynastier. Här syftar titeln på *Nurhaci*, som grundade Qingdynastin under namnet "Senare Jindynastin" 1616. *Sure beile* är också en titel för *Nurhaci*, och betyder ungefär "Vise prins". Även *Jargūci* och *Baksi* är titlar, som betyder ungefär "Domare" respektive "Lärde". Orden *ama* och *eme* betyder "fader" respektive "moder" på manchuriska.

—*Emil Ingelsten*